YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (seitsemäs jaosto)

15 päivänä toukokuuta 2008 *

Asiassa C-276/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Corte d'appello di Firenze (Italia) on esittänyt 18.5.2007 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 11.6.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Nancy Delay

vastaan

Università degli studi di Firenze,

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) ja

Italian tasavalta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja U. Lõhmus sekä tuomarit J. N. Cunha Rodrigues (esittelevä tuomari) ja A. Arabadjiev,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

julkisasiamies: J. Mazák,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc-Sławiczek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.3.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Delay, edustajanaan avvocato L. Picotti,

– Università degli studi di Firenze, edustajinaan avvocatessa R. de Angelis ja avvocatessa S. de Felice,

– Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS), edustajinaan avvocato L. Maritato, avvocato A. Coretti ja avvocato F. Correra,

– Italian tasavalta, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato S. Fiorentino,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään E. Traversa ja L. Pignataro,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 39 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa kantajana on Delay ja vastaajina Università degli studi di Firenze, Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) ja Italian tasavalta ja jossa on kyse Delayn oikeuksista, jotka ovat kertyneet vierailevan lehtorin (lettore di scambio) toimen harjoittamisesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansallinen säännöstö

3 Italian oikeusjärjestyksessä tunnetaan erityinen vierasta kieltä äidinkielenään puhuvien opettajien ryhmä, jota nimitetään yleisesti ”vierailevaksi lehtoriksi” ja johon sovelletaan Belgian kuningaskunnan ja Italian tasavallan välisiä kulttuurisopimuksia sekä 24.2.1967 annettua lakia nro 62 (GURI nro 65, 13.3.1967; jäljempänä laki nro 62/1967).

4 Lain nro 62/1967 24 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Asianmukaisesti ratifioitujen kulttuurisopimusten nojalla ulkomaan kansalainen voidaan ottaa työhön vuodeksi kerrallaan, ja työsuhdetta voidaan jatkaa seuraavina vuosina poiketen siitä, mitä 18.3.1958 annetun lain nro 349 13 §:n viimeisessä momentissa vastaavasti säädetään vakinaisten lehtoreiden toimista.

2. Rehtori nimittää toimeen tiedekunnan ja koulun päätöksen nojalla aineen pääasiallisen professorin esityksestä yhden kolmesta lähtövaltion toimivaltaisten viranomaisten nimeämästä hakijasta.

3. Toimivaltaisten diplomaattiviranomaisten antamat ilmoitukset, joissa todistetaan toimeen esitetyn täyttävän kaikki edellytykset, tutkintotodistus mukaan lukien, hoitaakseen lehtorintointa lähtövaltion yliopistossa, korvaavat säädetyt asiakirjaselvitykset.

4. Samalla tavoin kuin edellisissä momenteissa säädetään, asianmukaisesti ratifioitujen kulttuurisopimusten nojalla voidaan sallia se, että ulkomaan kansalainen toimii vieraan kielen tai vieraan kielen ja vieraskielisen kirjallisuuden lehtorina vakinaisen lehtorin ohella. Tälle työhönotolle on saatava opetusministeriön lupa.

_ _”

5 Tasavallan presidentin asetuksen nro 382, joka on annettu 11.7.1980 (GURI nro 20, Supplemento ordinario, 31.7.1980), 28 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”Erityisistä kansainvälisistä sopimuksista riippumatta rehtorit voivat – – määritettyjen rahoitusta koskevien rajojen puitteissa, asianomaisen tiedekunnan perustellusta esityksestä tehdä yksityisoikeudellisia työsopimuksia, jotka perustuvat kielikursseille osallistuvien opiskelijoiden tosiasialliseen harjoituksen tarpeeseen, sellaisten vierasta kieltä äidinkielenään puhuvien opettajien kanssa, joilla on tiedekunnan tarkastama todistettu ja tunnustettu kelpoisuus ja joiden määrä on enintään yksi lehtori 150:tä kurssille tosiasiallisesti osallistuvaa opiskelijaa kohden. – –

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen työsopimusten voimassaoloa ei voida jatkaa sen lukuvuoden yli, joksi ne on tehty, ja ne voidaan uusia vuosittain yhteensä korkeintaan viiden vuoden ajaksi. – –”

6 Asiassa 33/88, Allué ja Coonan, 30.5.1989 annetun tuomion (Kok. 1989, s. 1591) sekä yhdistetyissä asioissa C-259/91, C-331/91 ja C-332/91, Allué ym., 2.8.1993 annetun tuomion (Kok. 1993, s. I-4309, Kok. Ep. XIV, s. I-339) johdosta Italian tasavalta antoi 21.4.1995 asetuksen (decreto legge) nro 120, joka muunnettiin laiksi 21.6.1995 lailla nro 236 (GURI nro 143, 21.6.1995, s. 9; jäljempänä laki nro 236/95), jolla oli tarkoitus uudistaa vieraiden kielten opetus Italian yliopistoissa.

7 Laissa nro 236/95 vahvistetaan seuraavat neljä keskeistä sääntöä:

– äidinkielenään vierasta kieltä puhuvan lehtorin toimi, sellaisena kuin se on otettu käyttöön 11.7.1980 annetun tasavallan presidentin asetuksen nro 382 28 §:llä, lakkautetaan ja korvataan ”opetettavaa kieltä äidinkielenään puhuvan avustajan ja asiantuntijan” toimella (jäljempänä ”kielten alan avustaja”)

– yliopistot palkkaavat kielten alan avustajat yksityisoikeudellisten työsopimusten perusteella (eivätkä enää itsenäisen ammatinharjoittajan sopimuksen perusteella), jotka ovat yleensä toistaiseksi voimassa olevia ja poikkeuksellisesti tilapäisten tarpeiden täyttämiseksi määräaikaisia

– kielten alan avustajien työhönotto perustuu julkiseen valintamenettelyyn, jonka yksityiskohdista yliopistot päättävät omien sääntöjensä mukaisesti

– henkilöillä, joiden kanssa on tehty vierasta kieltä äidinkielenään puhuvan lehtorin sopimus, ja henkilöillä, joiden sopimus on päättynyt, on oikeus etusijaan työhönotossa, ja he säilyttävät lain nro 236/95 4 §:n 3 momentin nojalla aikaisemmissa työsuhteissaan saavuttamansa oikeudet, ellei sopimuksen uudistamatta jättäminen johdu henkilön epäpätevyydestä tai toimen lakkauttamisesta.

8 Kiireellisistä säännöksistä kielten alan työntekijöiden palkkauksessa tietyissä yliopistoissa sekä tasavertaisesta luokituksesta 14.1.2004 annetun asetuksen (decreto legge) nro 2 (GURI nro 11, 15.1.2004, s. 4) 1 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Yhteisöjen tuomioistuimen [asiassa C-212/99, komissio v. Italia, 26.6.2001 antaman tuomion (Kok. 2001, s. I-4923)] täytäntöönpanon osalta La Basilicatan, Milanon, Palermon ja Pisan yliopiston ja Rooman La Sapienza -yliopiston sekä Napolin Istituto universitario orientalen kielten alan työntekijöille, eli entisille vieraan kielen

lehtoreille myönnetään – – suhteessa tehtyihin työtunteihin ja ottaen huomioon, että kokoaikainen työ vastaa 500:aa tuntia, palkkaus, joka vastaa osa-aikaisten vakinaisten tutkijoiden (ricercatore confermato a tempo definito) palkkausta, alkaen palvelukseen tulosta ja ellei mahdollisesta edullisemmasta kohtelusta muuta johdu; – –."

9 Määräaikaisista työsopimuksista 18.4.1962 annetun lain nro 230 (GURI nro 125, 17.5.1962; jäljempänä laki nro 230/62), jota sovelletaan kaikkiin kotimaisiin työntekijöihin, joiden työsuhteesta määrätään yksityisoikeudellisilla sopimuksilla, 2 §:ssä säädetään, että "jos työsuhde jatkuu alun perin sovitun tai myöhemmin jatketun sopimuksen päättymispäivän jälkeen, työsopimusta pidetään toistaiseksi voimassa olevana siitä päivästä lähtien, jona työntekijä otettiin ensimmäisen kerran työhön".

10 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, ettei vierailevien lehtorien ryhmää ole milloinkaan lakkautettu.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

11 Delay, joka on Belgian kansalainen, työskenteli vierailevana lehtorina Università degli studi di Firenzessä 1.11.1986–31.10.1994 peräkkäin uudistettujen määräaikaisten työsopimusten perusteella. Delay osallistui aluksi Brysselin kansainvälisistä suhteista vastaavan julkisen viranomaisen ranskan kielen ja kirjallisuuden vieraileville lehtoreille järjestämään kilpailuun. Sitten Delayn läpäistyä kilpailun hänen ansioluettelonsa lähetettiin mainitulle yliopistolle samanaikaisesti muiden kilpailun läpäisseiden hakijoiden nimien kanssa, jotta tämä yliopisto valitsisi vierailevan lehtorin.

12 Delayn sopimusta ei uudistettu 31.10.1994, koska hänen nimeään ei enää ollut luettelossa, jonka Belgian viranomaiset toimittivat Università degli studi di Firenzelle.

13 Oltuaan kaksi kuukautta harjoittamatta mitään ammatillista toimintaa Delay teki 28.12.1994 tämän saman yliopiston kanssa lain nro 236/95, jota sovellettiin 1.1.1994 alkaen kielten alan avustajiin, mukaisen toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen.

14 Huolimatta siitä, että tehtävät vastasivat toisiaan, uudessa järjestelmässä maksettu palkka oli Delayn aikaisemmin saamaa matalampi. Koska Delay ei päässyt sopimukseen Università degli studi di Firenzen kanssa, hän nosti 21.7.2003 Tribunale di Firenzessä kanteen, jolla vaadittiin muun muassa toteamaan, että hänen sopimuksensa on toistaiseksi voimassa oleva 1.11.1986 lukien eli siitä saakka, kun hänen työsuhteensa Università degli studi di Firenzen kanssa alkoi. Delay halusi lähinnä, että hänen hyväkseen sovellettaisiin entisten vierasta kieltä äidinkielenään puhuvien lehtorien saavutettujen oikeuksien tunnustamista koskevaa järjestelmää, josta säädettiin 14.1.2004 annetussa asetuksessa nro 2.

15 Tribunale di Firenze hylkäsi hänen kanteensa ja katsoi muun muassa, että vierailevat lehtorit muodostavat vierasta kieltä äidinkielenään puhuvien lehtorien ryhmästä, johon edelleen sovelletaan erityissäännöstöä, täysin erillisen ryhmän.

16 Delay on valittanut tästä tuomiosta Corte d'appello di Firenzeen, joka katsoi, ettei ole ilmeistä, että yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-119/04, komissio vastaan

Italia, 18.7.2006 antamassa tuomiossa (Kok. 2006, s. I-6885) ilmaisemia periaatteita on noudatettu vierailevien lehtorien osalta, ja päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Voidaanko [EY] 39 artiklaa ja siihen perustuvia toimenpiteitä (erityisesti [edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Italia 26.6.2001 annetussa tuomiossa ja asiassa C-119/04, komissio vastaan Italia, 18.7.2006 annetussa tuomiossa] esitettyjä tulkintoja) tulkita siten, että (lain nro 62/1967 perusteella) määräaikaisen työsopimuksen tehneisiin ’vierailevii lehtoreihin’, joiden sopimus sittemmin korvataan toistaiseksi voimassa olevalla sopimuksella, sovellettavat säännökset, joilla ei taata sitä, että kaikki heille heidän ensimmäisestä työhönotostaan lähtien kertyneet oikeudet säilyisivät, paitsi palkankorotusten kannalta, myös palvelusajan ja työnantajan suorittamien sosiaaliturvamaksujen kannalta, ovat perusteltuja?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

17 Tällä kysymyksellä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii lähinnä selvittämään, onko EY 39 artiklan 2 kohta esteenä sille, että korvattaessa vierailevan lehtorin määräaikaista työsopimusta kielten alan avustajan toistaiseksi voimassa olevalla työsopimuksella oikeuksia, jotka ovat kertyneet henkilölle, joka on pääasian kantajan tilanteessa, hänen ensimmäisestä työhönotostaan alkaen, ei tunnusteta palkan, palvelusajan ja työnantajan suorittamien sosiaaliturvamaksujen osalta.

18 On todettava, että EY 39 artiklan 2 kohdan mukaan työntekijöiden vapaa liikkuvuus yhteisössä merkitsee, että kaikki kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden työntekijöiden syrjintä työsopimusten tekemisessä sekä palkkauksessa ja muissa työehdoissa poistetaan.

19 Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen, jonka erityinen ilmaisu EY 39 artikla on, noudattaminen edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei kohdella eri tavalla eikä erilaisia tilanteita kohdella samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella (ks. mm. asia C-303/05, Advocaten voor de Wereld, tuomio 3.5.2007, Kok. 2007, s. I-3633, 56 kohta).

20 Delayhin sovelletun syrjivän kohtelun toteaminen edellyttää siis, että tarkastetaan, olisiko kotimaisen työntekijän, jos tämä olisi kantajan tilanteen kanssa rinnastettavassa tilanteessa, kertyneet oikeudet tunnustettu hänen ensimmäisestä työhönotostaan lukien.

21 On todettava, että kun yksityisoikeudellisessa työsuhteessa olevan työntekijän määräaikainen työsopimus muutetaan lain nro 230/62 nojalla toistaiseksi voimassa olevaksi työsopimukseksi, kaikki hänen saavuttamansa oikeudet taataan siitä lukien, kun hänet otettiin ensimmäisen kerran työhön. Tämä vaikuttaa paitsi palkankorotuksiin myös palvelusvuosien määrään sekä työnantajan maksamiin sosiaaliturvamaksuihin.

22 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, lakia nro 230/62 on pidettävä vertailukohtana tarkistettaessa, vastaako entisiin vierasta kieltä äidinkielenään puhuvana lehtorina toimineisiin henkilöihin sovellettava järjestelmä kotimaisiin työntekijöihin, joista on tullut kielten alan avustajia, sovellettavaa järjestelmää vai johtaako se päinvastoin näiden henkilöiden heikompaan suojaan (em. asia komissio v. Italia, tuomio 26.6.2001, 25 kohta).

23 Jos lain nro 230/62 nojalla työntekijöiden työsuhteen ehdot määritetään uudessa järjestelmässä palkankorotusten, palvelusajan ja työnantajan maksamien sosiaaliturvamaksujen osalta siitä päivästä lukien, jona työntekijä otettiin ensimmäisen kerran työhön, myös entisten vierasta kieltä äidinkielenään puhuvien lehtorien, joista on tullut kielten alan avustajia, työsuhteen ehdot on vastaavasti määritettävä uudessa järjestelmässä siitä päivästä lukien, jona heidät otettiin ensimmäisen kerran työhön (em. asia komissio v. Italia, tuomio 26.6.2001, 30 kohta).

24 On kuitenkin todettava, että lain nro 230/62 soveltaminen kotimaisiin työntekijöihin edellyttää, että työnantajan ja työntekijöiden työsuhteet jatkuvat.

25 Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta ilmenee kuitenkin, että Delayn työsopimus vierailevana lehtorina päättyi 31.10.1994 ja että hänen sopimuksensa kielten alan avustajana tehtiin vasta 28.12.1994 eli kaksi kuukautta myöhemmin.

26 Kansallisen tuomioistuimen, jonka yksinomaiseen toimivaltaan tosiseikkojen arviointi ja kansallisen lainsäädännön tulkinta kuuluu, tehtävänä on todeta, onko toimen, joita Delay hoiti Università degli studi di Firenzen palveluksessa vierailevana lehtorina, ja tehtävien, jotka hänellä on kielten alan avustajana, välinen yhteys jatkuva.

27 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on tässä arvioinnissa tarkastettava ensiksi, onko vierailevien lehtorien ja kielten alan avustajien harjoittamien ammatillisten toimintojen sisältö funktionaalisesti sama erityisesti vieraiden kielten

harjoituskurssien pedagogisten parametrien määrittelyn sekä opiskelijoiden tietojen arvioinnin osalta, ja toiseksi sen osalta, vastaavatko kyseiset kaksi tehtävätyyppiä Italian yliopistojen samoihin opetustarpeisiin.

28 Siinä tapauksessa, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo, että Delayn hoitamien vierailevan lehtorin ja kielten alan avustajan tehtävien välinen yhteys on jatkuva huolimatta siitä, että työsuhde hänen työnantajansa kanssa oli tilapäisesti keskeytyneenä, on tarpeen tutkia, olisiko kotimaisen työntekijän, joka on rinnastettavassa asemassa, kertyneet oikeudet tunnustettu lain nro 230/62 nojalla hänen ensimmäisestä työhönotostaan lukien.

29 Erityisesti työsuhteen keskeytymisen vaikutusten osalta on korostettava, että edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Italia 26.6.2001 annetun tuomion 28 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että ainoastaan tutkimalla lakisääteisten järjestelmien olennaista sisältöä, eikä niiden muotoa, voidaan havaita, johtaako niiden tosiasiallinen soveltaminen toisiinsa rinnastettavissa oikeudellisissa asemissa oleviin eri työntekijäryhmiin sellaisiin tilanteisiin, jotka ovat kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon perusperiaatteen mukaisia vai päinvastoin tämän periaatteen vastaisia.

30 Kaiken edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että EY 39 artiklan 2 kohta on esteenä sille, että korvattaessa vierailevan lehtorin määräaikaista työsopimusta kielten alan avustajan toistaiseksi voimassa olevalla työsopimuksella henkilölle, joka on pääasian kantajan tilanteessa, hänen ensimmäisestä työhönotostaan alkaen kertyneitä oikeuksia ei tunnusteta palkan, palvelusajan ja työnantajan suorittamien sosiaaliturvamaksujen osalta, jos rinnastettavassa tilanteessa olevan kotimaisen työntekijän oikeudet olisi tunnustettu tällä tavoin. Kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, onko näin pääasiassa.

Oikeudenkäyntikulut

31 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

EY 39 artiklan 2 kohta on esteenä sille, että korvattaessa vierailevan lehtorin määräaikaista työsopimusta äidinkielenään opetettavaa kieltä puhuvan avustajan ja asiantuntijan toistaiseksi voimassa olevalla työsopimuksella henkilölle, joka on pääasian kantajan tilanteessa, hänen ensimmäisestä työhönotostaan alkaen kertyneitä oikeuksia ei tunnusteta palkan, palvelusajan ja työnantajan suorittamien sosiaaliturvamaksujen osalta, jos rinnastettavassa tilanteessa olevan kotimaisen työntekijän oikeudet olisi tunnustettu tällä tavoin. Kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, onko näin pääasiassa.

Allekirjoitukset